

шення показників креатиніну. В осіб старше 60 років також спостерігалась позитивна динаміка, але менша, ніж у молодших. У хворих старше 60 років, які в подальшому померли, показники креатиніну вже з початку були вище, ніж у тих, хто одужав, мали тенденцію до зростання показників і більше на фоні застосування 16 мг дексаметазону (особливо після 9-ї доби). В осіб молодше 60 років, які отримували фторхінолони та дексаметазон, вже в перші три дні після госпіталізації був підвищений рівень глюкози з тенденцією до зниження протягом лікування. Водночас на фоні прийому 16 мг у період із 4-ї по 9-ту добу спостерігались більш значні коливання рівня глюкози. На фоні застосування як 8 мг, так і 16 мг дексаметазону була тенденція до зниження рівня глюкози. У хворих старше 60 років, які отримували антибіотики з включенням фторхінолонів або окремо фторхінолони та 16 мг дексаметазону, у тих, хто одужав, у перші три дні рівень глюкози був більше, ніж у тих, хто помер, та у молодших хворих. У тих, хто одужав, спостерігалась тенденція до зниження рівня, а у тих, хто помер, навпаки, спостерігалась тенденція до збільшення його рівня. Одночасно у хворих старше 60 років, які отримували антибіотики з включенням фторхінолонів або окремо фторхінолони, 8 мг дексаметазону та одужали, спостерігалась незначна тенденція до збільшення рівня глюкози, а у тих, хто помер, навпаки, до його зниження. У хворих молодше 60 років, які, окрім антибіотиків, отримували 8 мг дексаметазону, в перші три дні після госпіталізації був менший рівень СРБ, ніж у хворих старше 60 років, які одужали. В обох групах хворих спостерігалась тенденція на зниження рівня СРБ. Хворі старше 60 років, які в подальшому померли та які отримували 8 мг дексаметазону, вже в перші три дні після госпіталізації мали вищі показники СРБ, ніж у молодших та тих, хто одужав. На фоні лікування 8 мг дексаметазону в осіб старше 60 років, які померли, з 4-ї доби спостерігалось зниження рівня СРБ, але з 9-ї доби — значне його підвищення. На фоні прийому 16 мг дексаметазону в осіб молодше 60 років та які одужали, спостерігалось, навпаки, його швидке зниження до нормальних цифр. Хворі старше 60 років, які отримували фторхінолони і 16 мг дексаметазону та одужали, також у перші три дні мали вищі показники СРБ, ніж молодші хворі, та практично такі ж показники, як і ті, хто помер у віці старше 60 років. У хворих старше 60 років та тих, хто одужав на фоні застосування 16 мг дексаметазону, спостерігалось швидке зниження рівня СРБ, тоді як у тих, хто помер, спостерігалось повільніше його зниження.

Висновки. З урахуванням побічної дії ймовірно гормональної терапії до лікування у тяжкохворих слід додавати гепатопротектори; вже з початку проводити контроль рівня глюкози та його корекцію; контроль за функцією нирок та його корекцію. Це стосується в першу чергу осіб старше 60 років. Рівень СРБ змінюється протягом лікування і тільки його динаміка може підказати лікарю про перспективу у хворого та необхідність своєчасної корекції лікування. Необхідно провести дослідження стосовно патогенезу ураження критичних органів (легень, нирок, серця, підшлункової залози) та їх корекцію.

Усачова О.В.¹, Сіліна Є.А.¹,
Пахольчук Т.М.¹, Конакова О.В.¹,
Дралова О.А.¹, Курочкіна Т.І.²,
Денисенко І.Г.², Шевченко Р.Л.²

¹ Запорізький державний медичний університет,
м. Запоріжжя, Україна

² КНП «Міська дитяча лікарня № 5» ЗМР,
м. Запоріжжя, Україна

Труднощі добору специфічної терапії при тяжких формах вродженої цитомегаловірусної інфекції: погляд крізь час

На сьогодні відзначається підвищення захворюваності на цитомегаловірусну інфекцію (ЦМВІ) у всіх країнах світу. За даними ВООЗ, останніми роками частота вродженої ЦМВІ серед новонароджених варіює від 0,3 % до 3,0 % в різних країнах, а кількість летальних випадків досягла 19,9 на 1000 зареєстрованих випадків ЦМВІ.

Мета: продемонструвати ефективність ганцикловіру при внутрішньоутробній цитомегаловірусній інфекції через наведення двох випадків лікування вродженої ЦМВІ (ВЦМВІ) ацикловіром і ганцикловіром та ілюстрацією їх наслідків.

Матеріали та методи. Подано результати ретроспективного аналізу ефективності лікування ВЦМВІ у двох новонароджених на підставі клініко-лабораторних даних, отриманих у динаміці спостереження та в катамнезі глибиною 2 роки.

Результати та обговорення. Наводимо два клінічні випадки тяжкої форми ВЦМВІ у дітей, які були проліковані у 2011 та 2019 роках, коли різнились підходи до протицитомегаловірусної терапії: від ацикловіру до ганцикловіру. В 2011 р. у дитини, яка мала недоношеність, поліорганність ураження (легенів, печінки, селезінки, підшлункової залози, очей (хореоретиніт), ЦНС (судомний синдром в анамнезі, стріалентікулярна мінералізуюча ангіопатія, перивентрикулярні псевдокісти з двох боків)), торпідність та хвилеподібність перебігу хвороби і позитивний результат визначення ДНК цитомегаловірусу в крові, сечі та лікворі, а також позитивні до ЦМВ ІgM, як етіотропний препарат було використано лише специфічний внутрішньовенний протицитомегаловірусний імуноглобулін та ацикловір внутрішньовенно з огляду на відсутність доказової бази щодо безпечності використання специфічного антиЦМВІ-препарату ганцикловір. Але лікування без використання саме цього препарату виявилось неповністю ефективним: в катамнезі у 2-річному віці дитина має грубе порушення слуху та зору і глибоку інвалідизацію внаслідок резидуальних явищ з боку ЦНС. Інший випадок відбувся у 2019 році. Відомо, що з моменту народження стан дитини розцінений як тяжкий через геморагічний синдром на тлі тромбоцитопенії, респіраторних порушень, неврологічної симптоматики. З огляду на отримання позитивного результату ПЛР на ЦМВ у крові та сечі дитини за життєвими показаннями був призначений ганцикловір з розрахунку 6 мг/кг кожні 12 годин внутрішньовенно під

контролем показника абсолютної кількості нейтрофілів та кліренсу креатиніну. Кілька разів під час лікування виникала необхідність корегувати дозу препарату; так, у зв'язку зі зниженням кліренсу креатиніну на 10-ту добу терапії було зменшено дозу ганцикловіру до 1,25 мг/кг кожні 12 годин. Слід зазначити, що позитивну динаміку на фоні специфічної терапії ми отримали вже на другому тижні лікування, проте лише на 40-ву добу лікування дитини ганцикловіром було отримано негативну ПЛР крові на ЦМВ. Дитина виписана на 70-й день лікування без резидуальних явищ з боку ЦНС. Утім, в 9 місяців було засвідчено зниження слуху на ліве вухо — приглухуватість 2–3-го ступеня. Проте, з огляду на сторожу батьків, успішно та вчасно проведено протезування, і слух відновлений повністю. В перший рік життя: дитина сидить, перевертається, повзає; адекватно реагує на оточуючих; фіксує погляд на предметах, стежить за предметами.

Висновки. Наведені два випадки наочно демонструють, як змінювалися підходи до специфічної терапії вродженої цитомегаловірусної хвороби від значної перестороги щодо побічної дії ганцикловіру до визнання необхідності використання строго специфічної терапії ганцикловіром з урахуванням співвідношення користь/побічна дія. Також продемонстрована різниця результатів захворювання — від тяжкої інвалідності при відмові від ганцикловіру до повної реабілітації при його використанні, що вказує на доцільність строго специфічного лікування ВЦМВІ.

*Чумаченко Т.О., Райлян М.В., Макарова В.І.
Харківський національний медичний університет,
м. Харків, Україна*

Гігієна рук медичних працівників: чи вирішена проблема в Україні?

Суттєвою рисою сучасної пандемії COVID-19 є висока захворюваність медичних працівників, виникнення внутрішньолікарняних спалахів гострої респіраторної коронавірусної хвороби, що свідчить про порушення правил інфекційного контролю та профілактики (ІКП) інфекцій, пов'язаних з наданням медичної допомоги (ІПМД). За даними експертів Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) (2015) у країнах з низьким та середнім рівнем доходів 10–15 % пацієнтів страждають від ІПМД, у розвинутих країнах таких пацієнтів 5–10 %. Глобальна смертність дорівнює 16 млн смертей від ІПМД щорічно. ІПМД пов'язані зі значним підвищенням випадків захворювання, смерті пацієнтів, інвалідності, витрат для суспільства. Спостерігається міцний зв'язок ІПМД з антимікробною резистентністю збудників.

Центральне місце в попередженні ІПМД належить гігієнічній обробці рук. Це найбільш простий і дешевий захід збереження життя та здоров'я як пацієнтів, так і медичного персоналу при здійсненні лікувально-діагностичного процесу. Однак, як наведено в керівництві ВООЗ, результати досліджень (1981–1999) виявили, що в середньому тільки в 37,8 % випадків, коли потрібно здійснювати гігієнічну обробку рук, медичні робітники виконують цю процедуру.

Нами проведено дослідження стану вирішення проблеми гігієни рук медичних працівників у закладах охорони здоров'я (ЗОЗ) України.

Матеріали та методи. Вивчено нормативні документи України та інших країн Європи, що регламентують гігієнічну обробку рук, та крос-секційні епідеміологічні дослідження, що включали огляди ЗОЗ, проведено анонімне опитування медичних працівників щодо знань, прихильності та практики гігієнічної обробки рук з використанням розробленої анкети, перевірку на практиці якості обробки рук за допомогою *Derma Lite Check*. Дослідження проводилось у травні — вересні 2021 року.

Результати. Аналіз нормативної документації показав, що в Україні розроблений і впроваджений наказ МОЗ України № 798 від 21.09.2010 р. «Про затвердження методичних рекомендацій «Хірургічна та гігієнічна обробка рук медичного персоналу», зміст якого відповідає рекомендаціям ВООЗ і змісту відповідних документів країн Європи. В документі визначено основні дефініції та вимоги до необхідного оснащення для забезпечення гігієнічної та хірургічної обробки рук медичного персоналу, наведено чіткі алгоритми техніки виконання процедур, коли і як їх потрібно виконувати. Також приділена увага необхідності догляду за руками як на робочому місці, так і вдома. Тобто і керівництвом ЗОЗ, і медичні працівники мають нормативне підґрунтя щодо створення умов для правильної обробки рук при роботі в ЗОЗ та дотримання цих правил. Однак огляд відділень ЗОЗ виявив недостатню матеріально-технічну базу для виконання процедур гігієни рук, часто спостерігалась відсутність антисептиків у місцях проведення інвазивних утручань, брак паперових рушників, рідкого мила, крему для догляду за руками, емкостей для використаних засобів тощо. Медичні працівники не дотримувались дрес-коду (мали довгі рукава одягу, носили кофти поверх медичних халатів, обручки, годинники, браслети, мали довгі нігті, покриті лаком, та ін.), що створювало перепони на шляху якісної обробки рук. В опитуванні брали участь 267 медичних працівників, з них 224 (83,9 %) жінок. Розуміють, що таке гігієнічна обробка рук, і знають правильний алгоритм її виконання лише 33 % опитаних; з яких етапів складається хірургічна обробка рук, обізнані тільки 38 % медичних працівників; не знають переваг використання спиртових антисептиків 44 % респондентів; в яких випадках медичні працівники являють найбільший ризик для пацієнтів, не усвідомлюють 27 % медичних працівників. Знають, яким чином можна знизити вірогідність контактної дерматиту, тільки 18 % опитаних; 39 % респондентів не знають, коли потрібно виконувати гігієнічну антисептику рук; 21 % опитаних не розуміють, коли потрібно проводити звичайне миття рук; не знають переваг гігієнічної антисептики порівняно зі звичайним миттям 70 % респондентів. Слід звернути увагу на те, що 31 % опитаних не знають, що пересування медичних працівників у рукавичках по відділеннях стаціонару не допускається взагалі; 72 % респондентів не знають, яких помилок припускаються при використанні рукавичок. Основною причиною, що заважає медичним працівникам регулярно дотримуватись правил гігієни рук, респонденти вважають виникнення подразнення та су-